

**ПРО ТЕНДЕНЦІЮ УПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ТЕРМІНІВ У КУРСИ З ФІЛОСОФІЇ ТА
ІНШИХ ДИСЦИПЛІН**

У центрі статті аналіз пропозиції використання у філософії освіти та в усій освітній сфері нових термінів, що формують ноолексикон. Вказано на еволюцію змісту терміну «ноогуманізм» з часів Античності. Досліджено вивчення ноолексикону у працях наших попередників, зокрема, пропозиції термінів ноонет, ноотехнології, які необхідні для побудови ноосупільства та реалізації реальної моделі ноосфери. Саме це може полегшити використання принципів ноогуманізму в освіті і культурі майбутнього суспільства.

Ключові слова: прогрес, вища освіта, ноосфера, ноолексикон, ноологізми, ноогуманізм, ноотехнології, ноорозвиток, ноосупільство.

Актуальність. Свого часу сектор вищої освіти виник у відповідь на потребу успішного управління порівняно великими для своєї епохи державними утворами, які мали освітні структури нижчого рівня, призначені для підготовки значної кількості грамотних писців і переписувачів, адже у той час єдиним способом фіксації і збереження важливої інформації було ручне нанесення знаків і малюнків на папірус, вичинену шкіру чи папір. Друга половина ХХ ст. принесла нам радикальні зміни в інформаційній сфері, які вже вивели на стадію малокорисності вміння багато і швидко записувати, надали можливість безперервного спілкування з будь-якою особою на іншому континенті, наближаючи нас не тільки до стадії доступності більшості накопиченої людством інформації, а й до зберігання її основної частини в невеликих індивідуальних пристроях з незугарною назвою «гаджети». Старше покоління викладачів вищих шкіл України формувалося в умовах писемної культури та домінування бібліотек, а молодь вже має з собою цілі бібліотеки і готова до збільшення, швидкості і обсягів потоків інформації.

У щоденній діяльності медичних та інших вищих шкіл викладачі і студенти змушені взаємодіяти в швидкозмінних умовах зовнішнього інформаційного середовища, в якому матеріальні засоби і відповідний лексикон для його обслуговування зростає безперервно і зазвичай непередбачувано. Студенти вже не можуть обходитися без Інтернету з його усе більшими можливостями, а навчальний процес побудований на старих правилах і нормативах писемної ери. У статтях з методики вищої освіти звучить постійний рефрен – необхідно удосконалити і змінити навчальний процес з метою успішного включення Інтернету та мереж в процес формування компетентності в майбутніх лікарів,

правників, інженерів чи молодих фахівців з біотехнологій. Зі сфери дослідження головного мозку йдуть повідомлення про нові відкриття, прогнози поєднання структур головного мозку з е-інформаційними засобами (комп'ютерними та іншими) не тільки для надання зору сліпим особам, а й для мало не миттєвого запису в голову всієї інформації, яку накопичило людство.

Можливо, що саме так і станеться ще до середини XXI ст., але завданням автора і його колег лишається спілкування зі студентами в тих умовах, які існують саме зараз, демонстрація їм зразків фахової діяльності та попередження про ті можливі умови, з якими вони зустрінуться в майбутньому під час своєї праці через кілька чи й багато років. Для виконання цього завдання критично важливо знати і використовувати якомога новіший лексикон, бути обізнаним не тільки в термінах з класичних розділів філософії чи іншої науки, а й в інноваціях та найбільш перспективних для майбутнього використання поняттях. На наш погляд, у працях наших колег-філософів тема «нова термінологія» не належить до пріоритетних, хоч і заслуговує на поглиблене вивчення з одночасним аналізом його майбутнього використання.

Мета нашої статті – дослідження тієї частини нових лексичних понять і концептуальних термінів, які можуть бути успішно використані в діяльності вищої школи України, оскільки мають підвищений креативний потенціал і високу ефективність під час аналізу і пояснення світових і національних процесів. Ми сподіваємося на те, що вони зможуть увійти в комплекс найфундаментальніших наукових понять найближчого майбутнього.

Результати дослідження. Якщо хоч трохи вийти за межі тем матеріалів, характерних для безпринципних національних і світових ЗМІ, залишити поза аналізом зміст даних і повідомлень, що циркулюють у дуже популярних серед студентів соціальних мережах, то стає помітним значне занепокоєння найбільш освіченої і обізнаної частини людства швидким наростанням екологічних та інших загроз не лише для стабільного буття людей чи більш бажаного прогресу з назвою «Sustainable development», а для досягнення межі 2100 року, оскільки на шляху до цієї дати доведеться перемагати бар'єр повної деградації довкілля, економіки і суспільства. Новим прикладом цієї заклопотаності ми вважаємо «Доповідь про глобальні ризики 2017», в якій 750 фахівців розглядають десятки гострих тем і пропонують доробок для тих, «хто приймає рішення» [12].

Представники філософських наук не залишилися осторонь центральних проблем людства і з певним запізненням віддалилися від посмодернізму (свого головного захоплення наприкінці XX ст.) і, як і в попередніх випадках кризових станів суспільства, звернулися до витоків екологічних та інших досліджень ролі людини на планеті, причин і цілей її появи і тривалої еволюції до сучасного стану. Залучення перших досягнень когнітології та інших наук призвело до створення цікавих книг про походження Homo Sapiens та його шлях від тваринності до сучасних знань і соціальності [7; 8]. Загалом же можемо відзначити певний ренесанс фундаментального поняття «ноосфера» і початок

тенденції поглиблених наукових пошуків на основі його розширення за рахунок споріднених понять, які також розпочинаються з літер «ноо-». Нас це зацікавило і спонукало дослідити еволюцію використання подібних термінів, розпочинаючи з часу, коли під впливом ознайомлення з лекціями у Сорбонні нашого співвітчизника В.І. Вернадського про вплив індустрії і людства на природні цикли у біосфері французькі філософи Е. Леруа і П. Тейяр де Шарден увели в науковий обіг термін «ноосфера». Відзначимо, що у своїй щоденній науковій діяльності В.І. Вернадський в умовах комуністичного ідеологічного тоталітаризму не міг розвивати і поширювати свої футурологічні ноосферні уявлення та з труднощами оприлюднив тільки їх мізерну частину в академічному часописі з малим накладом наприкінці життя після отримання відповідного дозволу [2].

Ми виявили, що окремі радянські науковці мали достатньо відваги для розвитку цієї теми, щоправда, лише після розвінчування культу Й. Сталіна. Прикладом ми вважаємо творчість радянського науковця і письменника І.М. Забеліна (1927-1983). У доволі полемічному творі «Людство – навіщо воно?» він не тільки багато разів використовує слово «біосфера» в його тлумаченні В.І. Вернадським, а й пропонує три цілком нові терміни – нооген, ноогенез і ноотехнізація [3]. Вони заслуговують на аналіз їх скерування.

І.М. Забелін будує визначення ноогену і ноогенезу на основі своїх професійних наукових уявлень: «Розвиток усього земного феномена ми можемо уявити собі поетапно: геогенез (народження планети й утворення біогеосфери) – біогенез – цефалізація – антропогенез – соціогенез – ноогенез. Ноогенез розпочався, у всякому разі, не пізніше соціогенеза, але геологічною силою він стає тільки тепер; соціогенезом керував не розум – соціогенез сам був вирішальною силою, і розум – на жаль – перебував у вельми і вельми підпорядкованому становищі. Отже, після соціогенезу настане епоха розуму, а тому надалі існуватиме нооген – період комуністичного буття на Землі і в космосі» [3].

Не будемо аналізувати причини ототожнення комунізму з ноогеном (тут, на наш погляд, маєтись на увазі ноосфера), а відзначимо той факт, що свій твір І.М. Забелін створював у момент особливо активного змагання між СРСР і США за першість у космічних технологіях. Це дуже помітно у його визначенні поняття «ноотехнізація»: «Як цефалізація найбільш повно висловлювала суть еволюції тваринного світу, так і ноотехнізація визначає єдність різноманітного в складному процесі людського розвитку, визначає суть людського феномена: з моменту виникнення людини її ноотехнічний рівень невпинно, хоча і з зупинками, підвищувався. Стихійний спочатку процес ноотехнізації тепер може бути оцінений цілком науково, ... а з виникненням єдиного людства ноотехнізація почала розвиватися вибухово. Багато зовнішніх результатів її широко відомі, – це грандіозні досягнення природознавства і соціології, фантастичні досягнення техніки, які підтвердили й перевершили інтуїтивні

уявлення пращурів. Але не до кінця ще усвідомлені людством – а тільки в ньому реалізується ноотехнізація – два грандіозних, космічного масштабу звершення. Я маю на увазі утворення техносфери і ноосфери. Вони – наслідок ноотехнізації» [3].

Ми звернули увагу на дискусійність заключних висновків І.М. Забеліна щодо однаково високої важливості й мало не тотожності двох істотно різних понять – створеного людьми світу техніки (техносфери) і ноосфери, для якої він у своїй книзі використовує ідеалістичний підхід й ототожнює з розгорнутою на всю Землю людською думкою.

Цим засоби життєзабезпечення індустріального походження, а у цитованій книзі І.М. Забеліна мова йде тільки про них, проголошені щодо спроможності свого впливу і значення близькими чи й рівними до «розгорнутої людської думки» в аспектах моралі, засад поведінки, вищих цивілізаційних цінностей та ін. Подібні уявлення були доволі поширені в СРСР аж до моменту кінця його існування, хоча окремі експерти в екологічних питаннях схилилися до вищої перспективності у справі руху до ноосфери не накопичення індустріальних виробів задля підтримки хибної західної ідеї орієнтації на розширене споживання, а на розвиток філософії та інших гуманітарних наук, на моральніше виховання, ріст ролі і можливостей системи освіти [5; 6].

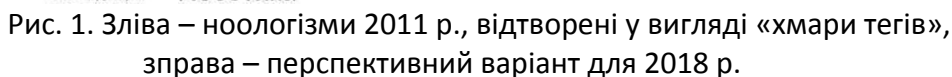
На наш погляд, уявлення обох згаданих науковців – І.М. Забеліна і М.М. Моїсеєва – в сучасних умовах перед кожною спробою їх практичного використання чи в момент рекомендації студентській аудиторії мають зазнати критичного аналізу. Вславлені І.М. Забеліним космічні чи інші індустріальні технології екологічно настільки деструктивні, що не мають навіть ознак позитивного майбутнього. З їх допомогою можна успішно знищити людство, що й доводять сучасні експерти у творах, подібних до [12]. Відомий експерт світового рівня з футурології М.М. Моїсеєв усвідомлював цей фатальний і не виправний недолік індустріальних виробництв і побудованої на них техносфери І.М. Забеліна, але не бачив кращого способу життєзабезпечення. Саме цим ми можемо пояснити значний песимізм створених ним наприкінці життя узагальнюючих творів і надію на духовне, на можливість особливого виховання, яке б саме одне могло урятувати людство від загибелі [5; 6].

У відповідності з другим головним законом класичної філософії накопичення фактологічної інформації в якійсь сфері неминує спричинює якісні зміни і в ній, і в споріднених зонах. Прикладом цього ми вважаємо розгортання наукової діяльності українського фахівця з інформатики і комп'ютерних технологій О.Я. Анопрієнка [1]. Ще у 1990-х роках він зацікавився ноосферною темою і розпочав аналізувати проблеми використання принципів гуманізму у вищій освіті та у рідному університеті. Ми звернули особливу увагу на статтю 2010 року, де він здійснив дуже цікавий аналіз великої кількості ноотермінів [1].

О.Я. Анопрієнко з очевидних причин насамперед цікавиться своїм фахом та інформаційною революцією, переконуючи читачів, що головним постачальником цілком нових слів і понять є і буде сфера комп'ютерних технологій (загалом - техносфера). Техносферу він розглядає засобом практичного втілення уявлень В.І. Вернадського про ноосферу, а загалом уводить поняття **«неологізм»** для виділення і позначення всієї сукупності нових словотворів, що відображають різні аспекти становлення та розвитку ноосфери [1, 11]. Дуже інформативним для студентів ми вважаємо таке його спостереження: «У наш час з'явилися всі підстави говорити про практичну (перш за все, технічну) реалізацію ідей ноосфери, концептуально сформульованих свого часу В.І. Вернадським. Оскільки як більшість нових явищ це так чи інакше пов'язане з процесами формування ноосфери, то необхідно ввести в науковий обіг в якості особливого неологізму поняття «ноологізм», що дає змогу виділити і позначити всю сукупність нових словоутворів, що відображають різні аспекти становлення та розвитку ноосфери. Сьогодні є підстави стверджувати, що дозріли умови і для використання взаємозалежної системи відповідних ноологізмів, провідну роль серед яких може грати «ноокомп'ютинг». Насправді процес формування ноологізмів розпочався не сьогодні і навіть не вчора. Ще на початку XX століття отримав визнання термін ноократія («влада розумних») як розвиток запропонованої Платоном ідеї софіократії – влади мудрих. Ще у 1920-і роки завдяки В.І. Вернадському з'явилося поняття «ноосфера» і набуло особливої популярності в російськомовному просторі. Однак, в СРСР подібні дослідження особливо не заохочувалися. У західному світі ідеї ноосфери (як і сам термін) досить помітної популярності не набули»[1, 12].

Відзначимо велику цінність для студентів зауваження О.Я. Анопрієнка про фактичну відмову науковців Заходу використовувати термін «ноосфера». Переконливим доказом цього є той факт, що увесь Захід після серії екологічних катастроф усвідомив небезпеки і запровадив екологічну освіту, але в термінологічному плані не звернувся до слова «ноосфера». Для документів і прогностичних цілей був обраний не логічний і зручний термін «ноорозвиток», а малозрозуміле і складне для відтворення у нашій мові словосполучення «сталий розвиток (Sustainable development)».

Фундаментальна стаття А.Я. Анопрієнко з назвою «Ноокомп'ютинг» містить аналіз досягнень прогресу у комп'ютерній техніці і соціальних мережах, а під час розгляду ноолексикону він пропонує дві порівняльні схеми, які ми наводимо без змін і розташовуємо поруч для полегшення їх порівняння.

Оцінюючи можливу роль у вищій школі і в усій сфері освіти і культури цих двох термінів, насамперед вкажемо на сукупність наукових праць 2000–2017 рр. нашого співвітчизника К.В. Корсака і його наукової школи. Їх головним досягненням є відкриття і детальний аналіз перших в історії людства екологічно безпечних процесів і засобів життєзабезпечення людей, які вони назвали «ноотехнологіями» [4].

164

відмовитися від індустриальних виробництв і замінити їх ноотехнологіями, то стане цілком можливим і сталий розвиток, і поєднання зростання чисельності людства з підвищенням якості життя кожного громадянина» [4, 43].

Для філософії освіти і навчального процесу у вищій школі має значення певна частина оприлюдненого у цій статті «нооглосарію», яка містить ноотерміни з гуманітарної сфери. Серед них ми виділяємо поняття «ноогуманізму» та його коротке визначення: «Ноогуманізм – реалізація принципу ставлення до людини як до найвищої цінності в умовах ноосуспільства і прийняття світової конвенції «Про обов'язки Людини» [4, 46]. Відповідно, ноосуспільство визначається як нооорганізація людей у майбутньому, що буде спиратися на загальнодоступність інформації, енергії та інструментів (3D-принтерів), які не шкодитимуть довкіллю. У цьому разі зникнуть підстави для боротьби за нафту, газ чи інші невідновні ресурси, адже потоку випромінювання Сонця з надлишком вистачить для забезпечення потреб населення Землі навіть у тому разі, коли воно зросте у 2-3 рази.

Для теми нашої статті значний інтерес являються собою публікації інших науковців, які також зацікавилися терміном «ноогуманізм» і вже використовують його в своїй науковій і викладацькій діяльності. Прикладом є праці Р.Б. Шиндаулової, кандидата педагогічних наук, доцента Казахської національної консерваторії ім. Курмангазі. У статті «Історико-філософський аналіз генезису ідей ноогуманізму» вона через аналіз висловлювань європейських філософів і представників інших наук доводить, що в межах сучасного і перспективного лексикону найбільш точним узагальненим поняттям «з майбутнього» є «ноогуманізм» [9].

Ця ідея виявилася плідною і дала змогу Р.Б. Шиндауловій створити цикл з кількох статей [9–11], зміст яких сконцентрований навколо поняття «ноогуманізм». У них не тільки проаналізована його еволюція, а й висловлені загальні пропозиції щодо його можливого застосування. Однак, Шиндаулова Р.Б. не ставила перед собою завдання детального вивчення історії використання іншими сучасними науковцями наукових термінів, які б розпочиналися з «ноо-», зокрема, і поняття «ноогуманізм», задовольнившись одним-єдиним випадком – докторською дисертацією громадянки з Росії Г.П. Сікорської, яку вона вважає винахідником цього терміну. Цей підхід дав змогу Р.Б. Шиндауловій не створювати власне визначення поняття «ноогуманізм», а використати пропозицію Г.П. Сікорської: «Очевидно, що гуманістичні орієнтири російських космістів, спрямовані на моральні цінності людства нової епохи, як нам здається, можна визначити як ноосферні або еколого-гуманістичні, а гуманізм російських космістів позначити як ноосферний гуманізм (ноогуманізм). Для ноогуманізму, на відміну від споживацького гуманізму, властиве прагнення людської спільноти до стану коеволюції з біосферою. Якщо гуманізм проголошує цінність людини і стверджує відрефлектований антропоцентризм, то ноогуманізм, з нашої точки зору,

стверджує цінність життя у всіх його проявах, гармонійну взаємодію людини з природою (включаючи космос) і відповідальність її як єдиної розумної істоти на планеті за життя на Землі. Перехід сучасного суспільства до коеволюції з біосферою буде наслідком прийняття ноогуманістичних ідеалів. Розвиток ноогуманістичних поглядів ми пов'язуємо з епохою переходу біосфери в ноосферу. Представників же філософії, фундаментальних наукових і практико-орієнтованих досліджень, які активно розвивають теорії ноосферогенезу, космогенезу, ноогуманістичні погляди та ідеали, а також втілюють ідеї в практику життєдіяльності, виховання та освіти, логічно називати ноогуманістами» [4, 33].»

Логічно розвиваючи дослідження Г.П. Сікорської, які були скеровані на модернізацію еколого-педагогічної освіти, Р.Б. Шиндаулова пропонує застосувати світоглядні, евристичні, виховні й навчальні можливості поняття ноогуманізму для всієї сфери освіти, включаючи всі рівні навчання. Не будемо цитувати всі логічно виправдані й необхідні деталі цієї пропозиції, а наведемо тільки висновок – вона пропонує сформулювати та увести в обов'язкове використання нормативи змісту й матеріально-технічного забезпечення ноосферної освіти на засадах ноогуманістичної педагогіки (це поняття не деталізовано) для різних рівнів освіти (дошкільної, шкільної, вищої) задля «гармонічного включення у виховний процес ноосферного світогляду» [10, 262]. Ми не згодні з її спробами залучити до свого проекту паранукові знання на кшталт торсійних полів, які не підтверджуються точними експериментами.

Наш висновок з дослідження змін в ноолексиконі та місця в ньому «ноогуманізму» як дуже важливого для філософії, теорії освіти і виховання, для усіх гуманітарних та інших наук поняття, полягає у тому, що поточні явища свідчать на користь його активнішого використання. З точки зору філософії подібні терміни допоможуть студентам правильно обрати свій життєвий і професійний шлях, сформувавши комплекс керівних нооцінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аноприенко А.Я. Ноокомпьютинг // Информатика и компьютерные технологии. – 2011. – №1. – С. 10–23
2. Вернадский В.И. Несколько слов о ноосфере // Успехи современной биологии. – 1944. – №18, вып. 2. – С. 113–120
3. Забелин И.М. Человечество – для чего оно? – М., «Советский писатель», 1970. – 264 с. (URL: http://lib.ru/POLITOLOG/zabelin.txt_with-big-pictures.html)
4. Корсак К., Корсак Ю. Нооглосарій як засіб позитивізації майбутнього й нових цілей вищої освіти // Вища освіта України. – 2014. – №2. – С. 42–48 (Url: http://wou.npu.edu.ua/images/arhiv/2014/WOU_2_2014.pdf)
5. Моисеев Н.Н. Мир XXI века и христианская традиция // Экология и жизнь. – 2003. – №1. – С. 6–10

6. Моисеев Н.Н. Универсум. Информация. Общество. – М.: Устойчивый мир, 2001. – 200 с.
7. Уэйд Н. На заре человечества. Неизвестная история наших предков / Перев.с англ. – М.: Альпина нон-фикшн, 2016. – 460 с., 20 ил. (URL: <http://lib.rus.ec/b/609023/read>)
8. Харарі Ю. Н. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього / пер. з англ. – Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 544 с.
9. Шиндаулова Р. Б. Историко-философский анализ генезиса идей ноогуманизма // Гілея. – 2016. – Випуск 112 (№9). – С. 224–228
10. Шиндаулова Р. Б. Потенциал мультидисциплинарных подходов в исследовании ноогуманистического мировоззрения // Гілея. – 2016. – Випуск 113 (№10). – С. 238–242
11. Шиндаулова Р.Б. Эвристичность ноогуманизма в контексте модернизации современного высшего образования // Гілея. – 2016. – Випуск 114 (№11). – С. 260–263
12. Global Risks Report 2017 {URL: <http://reports.weforum.org/global-risks-2017/>}.

REFERENCES

1. Anopriyenko A.YA. Nookomp'yuting // Informatika i komp'yuternyye tekhnologii. – 2011. – №1. – S. 10–23.
2. Vernadskiy V.I. Neskol'ko slov o noosfere // Uspekhi sovremennoy biologii. – 1944. – №18, вып. 2. – S. 113–120.
3. Zabelin I.M. Chelovechestvo – dlya chego ono? – М., «Sovetskiy pisatel'», 1970. – 264 s. (URL: http://lib.ru/POLITOLOG/zabelin.txt_with-big-pictures.html)
4. Korsak K., Korsak YU. Nooglosariy yak zasib pozitivizatsii maybutn'ogo y novikh tsiley vishchoi osviti // Vishcha osvita Ukraïni. – 2014. – №2. – S. 42–48. (Url: http://wou.npu.edu.ua/images/arhiv/2014/WOU_2_2014.pdf)
5. Moiseyev N.N. Mir XXI veka i khristianskaya traditsiya // Ekologiya i zhizn'. – 2003. – №1. – S. 6-10.
6. Moiseyev N.N. Universum. Informatsiya. Obshchestvo. – М.: Ustoychivyy mir, 2001. – 200 s.
7. Ueyd N. Na zare chelovechestva. Neizvestnaya istoriya nashikh predkov / Perev.s angl. – М.: Al'pina non-fikshn, 2016. – 460 s., 20 il.
8. Khararí YU. N. Lyudina rozumna. Ístoríya lyudstva víd minulogo do maybutn'ogo / per. z angl. – КН.: Knizhkoviyy Klub «Klub Símeynogo Dozvílyya», 2016. – 544 s.
9. Shindaulova R. B. Istoriko-filosofskiy analiz genezisa idey noogumanizma // Gíleya. – 2016. – Vipusk 112 (№9). – S. 224–228.

10. Shindaulova R. B. Potentsial mul'tidistsiplinarnykh podkhodov v issledovanii noogumanisticheskogo mirovozzreniya // Gíleya. – 2016. – Vipusk 113 (№10). – S. 238-242.

11. Shindaulova R.B. Evristichnost' noogumanizma v kontekste modernizatsii sovremennogo vysshego obrazovaniya // Gíleya. – 2016. – Vipusk 114 (№11). – S. 260–263.

12. Global Risks Report 2017 {URL: <http://reports.weforum.org/global-risks-2017/>}

АННОТАЦИЯ

Т.В. Кирик. О тенденции введения новых терминов в курсы философии и других дисциплин.

В центре статьи анализ предложения использовать в философии образования и во всей образовательной сфере новые термины, формирующие ноолексикон. Указано на эволюцию содержания термина «ноогуманизм» со времен Античности. Исследовано изучение ноолексикона в трудах наших предшественников, в частности, предложение терминов ноонет, ноотехнологии, которые необходимы для построения ноообщества и реализации реальной модели ноосферы. Это может облегчить использование принципов ноогуманизма в образовании и культуре будущего общества.

Ключевые слова: прогресс, высшее образование, ноосфера, ноолексикон, ноологизмы, ноогуманизм, ноотехнологии, нооразвитие, ноообщество.

SUMMARY

T.V. Kiryk. On the trend of introducing new terms in the courses of philosophy and other disciplines.

Author is continuing a program of her research of humanism and neohumanism theories in the modern world and in higher education. She studied a modern trend in introduction of new scientific terms related to the concept «noosphere». In this article attention is focused on the historical and philosophical analyses of processes of noohumanism as the concept of modern society and the whole secondary and higher education. It is specified on ideas of noohumanism ideas with the educational, social and philosophical concepts of Antiquity (Anaximander, Heraclitus, Parmenides, Pythagoras, Thales and others), views of representatives of the Russian cosmism (V. Soloviev, A. Chizhevskiy, S. Frank, K. Tsiolkovsky and others), the theorists of noosphere concept (V. Vernadsky, E. Leroy, P. Teilhard de Chardin and others), supporters of nootechnization (I. Zabelin and other scientists of the USSR). The attention is paid to causes of the decline of German neohumanism. Author studied an introduction of new scientific terms forming «noolexicon». There are 5 especially important concepts: nootechnologies, noonet, noodevelopment, noosociety, noohumanizm. The attempt of R. Shyndaulova to reveal deep connection with the

natural ideas of noohumanism views of the world, including approaches represented by quantum physics, relativity theory, superstring theory, the theory of the physical vacuum, the psycho–physical theory etc. has been studied. It is noted on unreasonableness to appeal to those hypotheses (example – torsion fields) that do not have reliable experimental confirmation. A better basis for noohumanism is the use of environmentally friendly ideas of nootechnologies not only for sustainable development but also for the construction of real noosociety model noosphere of V. Vernadsky. It may help to use principles of noohumanism in education and culture of the future society.

Keywords: progress, higher education, philosophy of education, noosphere, noolexicon, neohumanism, noohumanism, torsion fields, nootechnologies, noodevelopment, noosociety.

УДК 001.895:37:061.22(477.52)

С.С. Денежніков

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАПИТИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ РЕГІОНАЛЬНОГО ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО КЛАСТЕРУ

У статті розглядаються методологічні запити реалізації моделі регіонального інноваційного освітнього кластеру як цілісного утворення, що включає в себе організаційний, управлінський, технологічний та змістовний рівні. Особлива увага у статті направлена на проблему принципів реалізації регіональної моделі кластеру – системності, наступності, релевантності, безперервності, дискретності тощо. Окремий акцент спрямовано на єдність змістовного, процесуального та результативного аспектів реалізації безперервної освіти в умовах регіонального інноваційного освітнього кластеру.

Ключові слова: кластер, інноваційний кластер, інноваційна модель, знання, технології, замовники інновацій, стейкхолдери, інноваційна освіта.

Постановка проблеми. Провідні дослідники вважають, що однією з найбільш розвинених форм інтеграції науки, освіти та реального сектора економіки є гнучкі мережеві структури (інноваційні кластери), створені на основі багатосторонніх угод і об'єднуючі виші, наукові організації, підприємства, інноваційні фірми. Інноваційні кластери покликані забезпечити сприятливі умови для концентрації інтелектуального і технологічного потенціалу великих промислових компаній, науково-дослідних інститутів та університетів, сприяти створенню малих інноваційних компаній для комерціалізації результатів наукових досліджень, як правило, за участю вчених та інженерів, які проводили ці дослідження та розробки.